

GENEL LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SINAV KAYGI DÜZEYLERİ VE ANNE-BABA TUTUMLARI

Tuğba Seda ÇOLAK*

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile anne-baba tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın diğer bir amacı da lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerinin, çeşitli demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemektir. Araştırma, İstanbul'daki bir genel lisede, 2008-2009 Eğitim- Öğretim yılında öğrenim gören 58'i kız, 45'i erkek 103 lise son sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler, Kişisel Bilgi Formu ve Sınav Kaygısı Ölçeği ile toplanmıştır. Veriler SPSS İstatistik Paket Programı ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular:

1. Ebeveyn tutumu otoriter olan öğrencilerin, ebeveyn tutumu gevşek olanlara göre daha yüksek bedensel tepkiler puanlarına sahip oldukları gözlenmiştir.
2. Erkek öğrencilerin sınav kaygısı düzeyi kız öğrencilerin sınav kaygısı düzeyine göre daha yüksektir.
3. Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilere göre daha yüksek bedensel tepkiler puanlarına sahip oldukları bulunmuştur.

FINAL YEAR STUDENTS' TEST ANXIETY LEVEL AND PARENT ATTITUDE

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate if there is a correlation between test anxiety level of final year students at high school and their parent attitude. The other aim this study is to investigate whether test anxiety level of final year students at high school change or not according to students' various demographic characteristics. 58 female, 45 male, totally 103 final year students who received training in a general high school in 2008-2009 academic year joined the investigation. Data were collected via Personal Information Form and Test Anxiety Scale in the investigation. Data had been analysed by SPSS Statistical Packet Program. Findings which had been gotten at the end of analyses:

* Araş. Gör. , Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, tcolak@sakarya.edu.tr

1. It had been observed that students' who have authoritarian parents attitude have higher physical reaction scores than students who have lax parent attitude.
2. Male students' test anxiety level is higher than female students' test anxiety level.
3. It had found that students who have high socia-economic status have higher physical reaction scores than students who have low socia-economic status.

GİRİŞ

Kaygı, hoş olmayan ruh hali ya da sinir, üzüntü gibi deneysel durum ve psikolojik değişimlerin eşsiz birleşimi yoluyla diğerlerinden ayrılabilen reaksiyon olarak tanımlanır. Psikolojik belirtiler, genellikle yükselen kan basıncı, hızlı kalp ritmi, terleme, ağız kuruluğu, kusma, baş dönmesi, düzensiz nefes almayı içerir (Spielberger, Rickman, TY).

Kaygı, insan varlığını tehdit eden bir dünya içindeki yaşamımızın normal bir refakatçisi olup yaygın bir insan yaşantısıdır (Çifter, 11982).

Psikanalitik görüşe göre anksiyete (kaygı), fiziksel ya da toplumsal çevreden gelen tehlikelere karşı bireyi uyarma, gerekli uyumu sağlama ve yaşamı sürdürme işlevlerine katkıda bulunur. Ne var ki, anksiyete, nevrotik anksiyete de olduğu gibi mantık dışı bir nitelik alırsa uyum işlevini yitirir ve normal dışı davranışların ortaya çıkmasına neden olur (Gençtan, 1984).

Horney'e göre ise kaygı, nevrozun dinamik merkezidir. Kaygı da korku gibi tehlikeyle orantılı bir tepkidir. Ancak korku durumunda tehlike açık ve nesnelidir. Buna karşın kaygı durumunda gizli ve öznelidir. Yani, kaygının yoğunluğu, ortamın söz konusu kişi için taşıdığı anlamla orantılıdır ve o kaygılanmasının nedenlerini özünde bilmemektedir (Horney, 1998).

Spielberger (1966) kaygıyı, insanın temel duygularından biri olarak tanımlamıştır. Hepimiz tehlikeli gördüğümüz durumlarda bir miktar kaygı duyarız. Birbirinden farklı özellikleri olan iki tür kaygı vardır. Bunlar:

1- Durumluk Kaygı: Bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği sübjektif korkudur. Fizyolojik olarak da otonom sinir sisteminde meydana gelen bir uyarılma sonucu terleme, sararma, kızarma ve titreme gibi fiziksel değişmeler, bireyin gerilim ve huzursuzluk duygularının göstergeleridir. Stresin yoğun olduğu zamanlar durumluk kaygı seviyesinde yükselme, stres ortadan kalkınca, düşme olur.

2- Sürekli Kaygı: Bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Buna, kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama ya da stres olarak yorumlama eğilimi de denilebilir. Sürekli kaygı, objektif kriterlere göre nötr olan durumların birey tarafından tehlikeli ve özünü tehdit edici olarak algılanması sonucu oluşan hoşnutsuzluk ve mutsuzluk duygusudur (Öner, Le Compte, 1998).

Durumluk kaygı türlerine dahil olan, sınav kaygısı birçok öğrenci için akademik yaşamlarında önemli bir problemdir ve eğitim başarısı önündeki en ciddi engeldir (Adana, Kaya, 2005). Anaokuluna başladıkları andan, liseden mezun olana kadar öğrenciler devamlı artan sınav ve değerlendirmelerle sınanır. Çoğu öğrencinin bu durumlarla normal sinir düzeyiyle yüzleşmesine rağmen, bazı öğrenciler bu sınav durumuyla iyi başa çıkamaz (Mealey, Host, 1992). Kötü çalışma alışkanlıkları, sınavlara ilişkin yüksek beklentiler, mükemmeliyetçi yaklaşım, görev ve sorumluluklarda başarısız olma, ailenin beklentilerine yanıt verememe ya da zeka düzeyinin sınav başarısı ile değerlendirileceği korkusu sınav kaygısına neden olmaktadır (Şahin, Günay, Batı, 2006).

Spielberger'e (1972) göre sınav kaygısı; formal bir sınav veya değerlendirme durumunda yaşanan, bireyin gerçek performansını ortaya koymasını engelleyen bilişsel, duyuşsal, davranışsal özellikleri olan, bireyde gerginlik yaratan hoş olmayan bir duygu durumudur (Yatar Yıldız, 2007).

Kaygı kökenini bireyin çocukluk yaşantılarından alır. Bu yaşantılar çocuğun ana-babası ve öğretmenleri gibi yetişkinlerin yanı sıra, yaşlılarıyla olan ilişkilerini de içerir. Bazı ana-babalar, iyi niyetli olmalarına karşı, yine de çocuğun kaygı yaşamasına neden olabilecek davranışlarda bulunabilirler (Gençtan, 1993). Bu nedenden, çalışmada anne-baba tutumları üzerinde durulmuştur.

Çocuk yetiştirme tutumu toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılıklar gösterdiği gibi, o toplumdaki aileler arasında da farklılıklar gösterebilir. Bir toplumun, kendi içinde de değişiklik gösterebilen, kendi kültürüne ait farklı çocuk yetiştirme tutumu, farklı ödül ve ceza anlayışına sahip oldukları söylenebilir (Kulaksızoğlu, 2004).

Araştırmada anne-baba tutumları 4 genel başlıkta toplanmıştır:

Otoriter Anne-Baba Tutumu: Çocuğun davranışlarını değerlendirmeye, kontrol etmeye ve şekil vermeye çalışır. Çocuğun tavırlarına standart koyar. Çocuğun anne- babasına itaat etmesinin bir meziyet olduğunu düşünür. Aksi halde cezaya başvurur. Otoriter ana-babanın kendisi otoriter kişiliğin temel nitelikleri olan katılık ve dogmatik düşünme tarzına yatkın olduğundan çocukla dilsel alışverişte bulunmaz (Kulaksızoğlu, 2004).

Gevşek Anne-Baba Tutumu: Ana babanın çocuğa egemen olma ve onun üzerinde baskı kurma eğilimi yerine, çocuğun başına buyruk yetişmesi, dilediğince davranmasına izin verilen ve çocuğun üzerinde aile denetiminin olmadığı anne-baba tutumudur (Yavuzer, 1997).

İlgisiz Anne-Baba Tutumu: Çocuğunu ihmal hatta psikolojik bakımdan reddeder. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarından habersizdir. Nerede, ne yaptığıyla fazla ilgilenmez, ilgisiz ana-baba çocuğuna en az sevgi gösteren ve davranışlarına en az kontrol uygulayan ana-babadır (Yavuzer, 1997).

Demokratik Anne-Baba Tutumu: Çocukların davranışlarını daha akılcı şekilde yönlendirir. Bu tutuma sahip anne-babalar, çocuklarını ayrı bir kişi olarak kabul edip onlara değer vermekte ve bağımsız bir kişilik geliştirmelerini teşvik etmektedir (Kulaksızoğlu, 2004).

Ana-babalığı benimseyebilecek bir duygusal olgunluğa ulaşamamış anne-babaların, çocuklarında gözlemledikleri sorunlardan yine çocuklarını sorumlu tuttıklarını belirtmiştir. Oysa anne-baba ve çocuk üçgeninde yaşanan sorunların başlangıç noktası her zaman anne-babadır (Gençtan, 1993).

Olumsuz anne-baba tutumları, öğrencilerin hayatları için oldukça önemli olan ÖSS öncesinde kaygı düzeylerinin yükselmesine neden olmaktadır. Özellikle sosyo-ekonomik koşulları üst düzeyde olan bazı ailelerde, ana-baba kendi çocukluğunda gerçekleştiremediği bazı nitelik, yetenek ve becerilerin, çocuğun ilgi ve yeteneklerini dikkate almaksızın çocuğunda olmasını bekler (Yavuzer, 1998). Kendisinden yüksek beklenti içinde olunan çocuğun kaygı düzeyinde otomatik olarak bir artış gözlenir.

Araştırmalar, sınav kaygısı düzeyi ile anne-baba tutumu arasında, aynı zamanda sınav kaygısı ve sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet gibi değişkenler arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Aslan (2005), Anne tutumu ve LGS (OKS) puanları arasındaki ilişkinin negatif yönde, baba tutumu ve LGS (OKS) puanları arasındaki ilişkinin pozitif olduğu sonucuna varmıştır. Baba tutumu demokratikleştikçe LGS (OKS)' ndan alınan puanların arttığını, baba tutumu otoriterleştikçe LGS (OKS)' ndan alınan puanların düştüğünü göstermektedir. (Azazi Aslan, 2005)

Genel lise ve sınavla alınan Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerinin toplam sınav kaygı düzeylerinde ana-baba tutumlarının önemli rolleri olduğu bulgusuna varmıştır (Yatar Yıldız, 2007).

Alyaparak, ailenin gelir düzeyine bağlı olarak sınav kaygısında anlamlı bir farklılaşma olduğunu bulmuştur. Bu farklılaşma alt sosyoekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin sınav kaygısı, üst sosyo-ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklindedir (Alyaparak, 2006).

Kaygı araştırmalarında cinsiyet değişkeninin önemli fark yarattığı görülmektedir. Yine, kadınların daha çok olumsuz kaygı yaşadıkları kaydedilmiştir. Kadınların, belirsizlik durumlarında ve sosyal değerlendirmelerde erkeklerden daha çok kaygı yaklaştıklarını ifade ettikleri saptanmıştır. Ekonomik durumun olayların algılanmasında etkili olduğu görülmektedir. Yoksul öğrenciler olumsuz kaygı yaşarken, üst sosyo-ekonomik düzeydeki kişilerin kolaylaştırıcı kaygı yaşadıkları kaydedilmiştir (Kapıkıran, 2006).

Baltaş ve arkadaşları, Türkiye'de üniversite giriş sınavlarına hazırlanan 4711 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin, ameliyat olacak hastaların kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. (Cüceloğlu, 2004)

Sınav kaygı düzeyinin yüksek veya düşük olması ana babanın çocuğa hangi tutuma bağlı olarak eğitim verdiği ile ilgili olabileceği düşüncesi bu araştırmanın yapılmasında etken olmuştur. Bu araştırma, genel lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri ile anne-baba tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Genel lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri nasıldır?
2. Genel lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri ile anne-baba tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
3. Genel lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri ile cinsiyet arasında bir ilişki var mıdır?
4. Genel lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzeyleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma ilişkisel tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde amaç; var olan durumu var olduğu şekilde ortaya koymaktır. Araştırma farklı sosyo- ekonomik düzeylerden gelen lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile anne-baba tutumları arasında ilişkiyi ortaya koymayı amaçladığından bu yöntem kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırma grubu, İstanbul'da, bir genel lisede, 2008–2009 Eğitim- Öğretim yılında öğrenim gören 58'i kız, 45'i erkek 103 lise son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımlarına bakıldığında, 6 öğrenci düşük, 94 öğrenci orta, 3 öğrenci yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Yine bu öğrencilerden 38'inin anne-baba tutumu otoriter, 14'ünün anne-baba tutumu gevşek, 7'sinin anne-baba tutumu ilgisiz, 44'ünün anne-baba tutumu demokratiktir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler 2 ölçek yardımıyla toplanmıştır:

1. Kişisel Bilgi Formu (KBF): Bu formdan araştırmada bağımlı değişkene etki edebilecek bireyin demografik özellikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bunlar: Cinsiyet, Sosyo- Ekonomik Düzey ve Anne-baba tutumudur.
2. Sınav Kaygısı Ölçeği: Ölçek 50 maddeden oluşmaktadır. 7 tane alt başlığı olan bu ölçeği alt başlıkları: başkalarının sizi nasıl gördüğü ile ilgili endişeler, kendinizi nasıl gördüğünüzle ilgili endişeler, gelecekle ilgili endişeler, yeterince hazırlanamamakla ilgili endişeler, bedensel tepkiler, zihinsel tepkiler, genel sınav kaygısıdır.

Veri Analiz Teknikleri

Araştırmada veriler bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin türüne göre belirlenerek SPSS İstatistik Paket Programı yardımıyla yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesi amacıyla t- testi ve ANOVA Testi kullanılmıştır.

Bulgular

1.Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 1. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Genel Sınav Kaygı ve Cinsiyet Dağılımına İlişkin ANOVA Sonuçları

	CINSİYET	N	\bar{X}	Ss.	t	sd	p
GENEL SINAV KAYGISI	Kız	58	8,4828	1,32773			
	Erkek	45	9,1556	1,55147	2,36	101	,02
BAŞKALARIYLA İLGİLİ ENŞİŞELER	Kız	58	11,9483	1,54945			
	Erkek	45	12,2667	1,64317	1,00	-101	,31
KENDİNİZLE İLGİLİ ENŞİŞELER	Kız	58	10,2414	1,28841			
	Erkek	45	10,7333	1,26850	-1,93	101	,05
GELECEKLE İLGİLİ ENDİŞELER	Kız	58	8,4483	1,25897			
	Erkek	45	8,5111	1,59006	-,22	101	,82
HAZIRLANAMAMAKLA İLGİLİ ENDİŞELER	Kız	58	8,3103	1,48922			
	Erkek	45	9,0444	1,34765	-2,58	101	,01
BEDENSEL TEPKİLER	Kız	58	10,5345	1,84691			
	Erkek	45	11,6889	1,74281	-3,22	101	,00
ZİHİNSEL TEPKİLER	Kız	58	13,3621	1,79373			
	Erkek	45	14,5333	2,40832	-2,72	101	,00

Tabloya bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin genel sınav kaygısı ile ilgili puanları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmıştır [$t_{(101)} = -2,36$, $p > 0,05$]. Bu farklılık erkek öğrencilerin genel sınav kaygısı ile ilgili puan ortalamalarının ($\bar{X} = 9,1556$, $Ss = 1,55147$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 8,4828$, $Ss = 1,32773$) fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulguya göre erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla genel sınav kaygısı ile ilgili endişelere sahip oldukları söylenebilir.

Başkalarının kendisini nasıl gördüğüyle ilgili düşünceleri ve gelecekle ilgili kaygı düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Ancak kendisiyle ilgili düşünceleri puanları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmıştır [$t_{(101)} = -1,93$, $p > 0,05$]. Bu farklılık erkek öğrencilerin kendisini nasıl gördüğüyle ilgili düşünceler puan ortalamalarının ($\bar{X} = 10,7333$, $Ss = 1,26850$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 10,2414$, $Ss = 1,28841$) fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulguya göre erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla kendisiyle ilgili sınav kaygısı düşüncelerine sahip oldukları söylenebilir.

Hazırlanamamakla ilgili endişeleri puanları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmıştır [$t_{(101)} = -2,58$, $p > 0,05$]. Bu farklılık erkek öğrencilerin hazırlanamamakla ilgili endişeleri puan ortalamalarının ($\bar{X} = 9,0444$, $Ss = 1,34765$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 8,3103$, $Ss = 1,48922$) fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulguya göre erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla hazırlanamamakla ilgili sınav kaygısına sahip oldukları söylenebilir.

Bedensel tepkilerle ilgili puanları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmıştır [$t_{(101)} = -3,22$, $p > 0,05$]. Bu farklılık erkek öğrencilerin bedensel tepkilerle ilgili puan ortalamalarının ($\bar{X} = 11,6889$, $Ss = 1,74281$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 10,5345$, $Ss = 1,84691$) fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulguya göre erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla bedensel tepkilerle ilgili sınav kaygısına sahip oldukları söylenebilir.

Zihinsel tepkilerle ilgili puanları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmıştır [$t_{(101)} = -2,72$, $p > 0,05$]. Bu farklılık erkek öğrencilerin zihinsel tepkilerle ilgili puan ortalamalarının ($\bar{X} = 14,5333$, $Ss = 2,40832$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 13,3621$, $Ss = 1,79373$) fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulguya göre erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla zihinsel tepkilerle ilgili sınav kaygısına sahip oldukları söylenebilir.

2. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygı Düzeyleri ve Ekonomik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulgular

Sınav kaygısı açısından sosyo-ekonomik düzeylere göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sosyo- Ekonomik Düzeylerine Göre Sınav Kaygısı Düzeylerine İlişkin ANOVA Sonuçları

Sınav kaygısı		N	\bar{X}	Ss.	F	P
BAŞKALARIYLA İLGİLİ ENŞİŞELER	Düşük	6	12, 8333	2, 31661		
	Orta	94	12, 0745	1, 54669	1, 373	, 258
	Yüksek	3	11, 0000	1, 00000		
	Total	103	12, 0874	1, 59107		
KENDİNİZLE İLGİLİ ENŞİŞELER	Düşük	6	11, 3333	1, 21106		
	Orta	94	10, 4362	1, 28313	2, 586	, 080
	Yüksek	3	9, 3333	1, 15470		
	Total	103	10, 4563	1, 29688		
GELECEKLE İLGİLİ ENDİŞELER	Düşük	6	9, 5000	1, 76068		
	Orta	94	8, 4255	1, 37949	1, 854	, 162
	Yüksek	3	8, 0000	1, 00000		
	Total	103	8, 4757	1, 40618		
HAZIRLANAMAMAKLA İLGİLİ ENDİŞELER	Düşük	6	9, 1667	1, 16905		
	Orta	94	8, 6383	1, 47270	1, 590	, 209
	Yüksek	3	7, 3333	1, 52753		
	Total	103	8, 6311	1, 46856		
BEDENSEL TEPKİLER	Düşük	6	12, 0000	1, 78885		
	Orta	94	11, 0638	1, 83636	4, 122	, 019
	Yüksek	3	8, 3333	1, 52753		
	Total	103	11, 0388	1, 88348		
ZİHİNSEL TEPKİLER	Düşük	6	14, 0000	2, 44949		
	Orta	94	13, 8830	2, 12945	, 104	, 902
	Yüksek	3	13, 3333	3, 21455		
	Total	103	13, 8738	2, 15425		
GENEL SINAV KAYGISI	Düşük	6	9, 5000	1, 04881		
	Orta	94	8, 7553	1, 48604	1, 172	, 314
	Yüksek	3	8, 0000	1, 00000		
	Total	103	8, 7767	1, 46148		

Tablo 2'de farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin bedensel tepkiler puanları dışında diğer alt ölçekler açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bedensel tepkiler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(2-100)} = 4, 122, p < 0, 05$]. Bu farklılığın hangi sosyo-ekonomik düzeyinden kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın düşük ($\bar{X} = 8, 33$) ile yüksek ($\bar{X} = 11, 03$) arasından kaynaklandığı bulunmuştur. Bu bulguya göre yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin, düşük sosyo-

ekonomik düzeye sahip öğrencilere göre daha yüksek bedensel tepkiler puanlarına sahip oldukları söylenebilir.

3. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları Ve Sınav Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulgular

Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav kaygısı açısından anne baba tutumlarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgular tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3: Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarına Göre Sınav Kaygısı Düzeylerine İlişkin ANOVA Sonuçları
Descriptives

Sınav kaygısı		N	\bar{X}	Ss.	Std. Error	F	P
BAŞKALARIYLA İLGİLİ ENŞİŞELER	Otoriter	38	12, 2105	1, 45487	, 23601		
	Gevşek	14	11, 9286	2, 12908	, 56902		
	İlgisiz	7	12, 7143	1, 97605	, 74688	, 618	, 605
	Demokratik	44	11, 9318	1, 46902	, 22146		
	Total	103	12, 0874	1, 59107	, 15677		
KENDİNİZLE İLGİLİ ENŞİŞELER	Otoriter	38	10, 4737	1, 40918	, 22860		
	Gevşek	14	9, 9286	1, 49174	, 39868		
	İlgisiz	7	11, 1429	1, 46385	, 55328	1, 465	, 229
	Demokratik	44	10, 5000	1, 06749	, 16093		
	Total	103	10, 4563	1, 29688	, 12779		
GELECEKLE İLGİLİ ENDİŞELER	Otoriter	38	8, 7368	1, 55414	, 25212		
	Gevşek	14	8, 5000	1, 16024	, 3100		
	İlgisiz	7	9, 1429	1, 57359	, 594761	, 864	141
	Demokratik	44	8, 1364	1, 26842	, 19122		
	Total	103	8, 4757	1, 40618	, 13856		
HAZIRLANAMAMA İLGİLİ ENDİŞELER	Otoriter	38	8, 8947	1, 57325	, 25521		
	Gevşek	14	7, 7857	1, 18831	, 31759		
	İlgisiz	7	8, 5714	1, 27242	48093	2, 036	, 114
	Demokratik	44	8, 6818	1, 42686	, 21511		
	Total	103	8, 6311	1, 46856	, 14470		
BEDENSEL TEPKİLER	Otoriter	38	11, 4737	1, 75124	, 28409		
	Gevşek	14	9, 9286	1, 77436	, 47422		
	İlgisiz	7	10, 8571	1, 86445	, 70470	2, 415	, 071
	Demokratik	44	11, 0455	1, 94045	, 29253		
	Total	103	11, 0388	1, 88348	, 18558		
ZİHİNSEL TEPKİLER	Otoriter	38	14, 0526	2, 34748	, 38081		
	Gevşek	14	13, 6429	1, 73680	, 46418		
	İlgisiz	7	13, 1429	2, 41030	, 91101	, 406	, 749
	Demokratik	44	13, 9091	2, 10004	, 31659		
	Total	103	13, 8738	2, 15425	, 2122		

GENEL SINAV KAYGISI	Otoriter	38	8,9211	1,47743	,239676		
	Gevşek	14	8,1429	1,51186	,40406		
	İlgisiz	7	9,2857	1,49603	,56544	1,296	,280
	Demokratik	44	8,7727	1,41197	,21286		
	Total	103	8,7767	1,46148	,14400		

Tablo 3'te farklı ebeveyn tutumlarına sahip öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin bedensel tepkiler puanları dışında diğer alt ölçekler açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bedensel tepkiler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F_{(3-99)}=2,415, p<0,05$]. Bu farklılığın hangi ebeveyn tutumlarından kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın ebeveyn tutumu gevşek ($\bar{X}=9,9286$) olan öğrenciler ile ebeveyn tutumu otoriter olan öğrenciler ($\bar{X}=11,4737$) arasından kaynaklandığı bulunmuştur. Bu bulguya göre ebeveyn tutumu otoriter olan öğrencilerin, ebeveyn tutumu gevşek olanlara göre daha yüksek bedensel tepkiler puanlarına sahip oldukları söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmalar sonucunda, uygulanan sınav kaygısı envanterinin 7 alt boyutundan 5 alt boyutunda kız ve erkek öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Başkalarının kendisini nasıl gördüğüyle ilgili endişeler ve gelecekle ilgili endişeler hariç 5 alt boyutta da erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri, kız öğrencilerin kaygı düzeylerine oranla daha yüksek bulunmuştur. Bulgular doğrultusunda erkek öğrencilerin iyi meslek sahibi olma konusunda kız öğrencilere oranla, toplumdaki daha fazla baskı görmeleri sonucunda kaygı düzeylerinin daha yüksek bulunduğu söylenebilir. Ataerkin bir toplum olmamızın sonucunda, evi geçindiren ve maddi geliri sağlayan kişinin erkek olması, erkek öğrencilerin iyi bir iş sahibi olma zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu durum erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin kız öğrencilere oranla yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Bu bulgu Alyaprak (2006)'ın 16-20 yaş grubu 110 üniversite adayı üzerinde yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Alyaprak'a göre, kız öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin sürekli kaygı düzeyinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin bedensel tepkiler puanları dışında diğer alt ölçekler açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bedensel tepkiler puanlarındaki farklılığın hangi sosyo-ekonomik düzeyden kaynaklandığı ise araştırmanın sonucunda, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilere göre daha yüksek bedensel tepkiler puanlarına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Yıldız'a (2007) göre, lise öğrencilerinin sınav kaygısı toplam puanları algıladıkları sosyoekonomik düzeye

göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Alyaprak (2006) ise, ailenin gelir düzeyine bağlı olarak sınav kaygısında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna varmıştır. Ancak bu farklılaşma bizim araştırmamız tarafından desteklenmemektedir. Alyaprak'a göre alt sosyoekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin sınav kaygısı, üst sosyo-ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerden daha yüksektir.

Lise son sınıf öğrencilerinin anne-baba tutumları ve sınav kaygısı düzeyleri arasında, bedensel tepkiler alt boyutu dışında hiçbir alt boyutta anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bedensel tepkiler alt boyutunda puanların yüksek çıkmasının nedeninin hangi ebeveyn tutumu olduğuna baktığımızda ise ebeveyn tutumu otoriter olan öğrencilerin, ebeveyn tutumu gevşek olanlara göre daha yüksek bedensel tepkiler puanlarına sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu literatür tarafından da desteklenmektedir. Otoriter ana-baba tutumunun çocuk üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar genel olarak otoriter ana-baba tutumunun çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde olumsuz etkiler yaptığını göstermektedir. Özellikle otoriter ana-babanın bulunduğu ortamda yetişen çocukların kendilerine güvenlerinin, okul başarılarının düşük ancak sürekli kaygı ve sınav kaygısı düzeylerinin yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda ÖSS'ye girecek öğrencilerde anne-baba tutumları sınav kaygısını azaltma ya da artırmada önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki öneriler verilebilir.

1. Araştırma sonuçlarına göre, üniversite adaylarının sınav başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biri sınav kaygısıdır. Anne- baba davranışları ise sınav kaygı düzeyinin artmasına neden olmaktadır. Bu anlamda her düzeyden anne-babalara bilinçlendirmeye yönelik eğitimler verilmelidir.

2. Araştırma sonuçları okul rehber öğretmenlerince, anne-baba tutumlarının öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerine etki eden önemli bir faktör olduğu konusunda, hem okul yönetimi hem de anne- babalar için kanıt olarak sunulabilir.

3. Öğrencilere sınavdan en az bir ay öncesinden başlanarak psikolojik danışma yapılmalıdır. Gerektiğinde anne-babalar da danışma sürecine dahil edilmelidir. Böylece bir uzman yardımıyla anne- baba- çocuk üçgeninde meydana gelen ve kaygıya neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması sağlanabilir.

4. Genç nüfusun istihdam alanının az olduğu Türkiye'de bireyin meslek edinebilmek için başkalarını elemek ve sıralamada önde olmak zorunda olduğu gerçeğiyle karşı karşıya kalınan ÖSS sınavının mevcut sistemi, daha az kaygı yaratacak bir forma dönüştürülebilir. Aynı zamanda sınav sistemi konusunda anne-babalar da bilinçlendirilerek, öğrencilerin yanlış bilgilerle baskı altına alınması engellenebilir.

5. Okul psikolojik danışmanları bu bağlamda okulda müşavirlik hizmetlerine gerekli önemi vermelidir. Sınav kaygısı ile baş etmede, okuldaki yönetici, öğretmen ve anne-babanın, eşgüdüm ve ortak fikir birliğine ulaşması gerekir.

6. Araştırmada elde edilen sınav kaygısı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki sonuçları literatürde yer alan benzer araştırmaların bir kısmıyla örtüşürken bir kısım araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Yapılacak yeni araştırmalarla bu farklılaşmanın nedenlerine ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

- ACUN KAPIKIRAN, N. (2006). Başarı Kaygısı Ölçeğinin Geçerliği ve Güvenirliliği, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 19.
- ADANA F. , KAYA, N. (2005). "Lise Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Düzeyi Üzerine Sınav Kaygısı İle Başa çıkma Eğitiminin Etkisi", Kafkas Üniversitesi, Kars Sağlık Yüksekokulu, Kriz Dergisi;13(2):35-42.
- ALYAPRAK, İ. (2006). Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Kaygısını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- AYDOĞMUŞ, K. , BALTAŞ, A. , BALTAŞ, Z. , DAVASLIGİL, Ü. , GÜNGÖRMÜŞ, O. , KONUK, E. , KORKMAZLAR, Ü. , KÖKNEL, Ö. , NAVARO, L. , OKTAY, A. , RAZON, N. , YAVUZER, H. (2004). Ana- Baba Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- AZAZİ ASLAN, S. (2005). "Ergenlerde Ana- Baba Tutumu, Sınav Kaygısı, Ders Çalışma Becerilerinin Lise Giriş Sınavını Yordama Düzeyleri", Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı.
- CÜCELOĞLU, D. (2004). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÇİFTER, İ. (1982). Psikiyatri. Ankara: G. Ü. Basımevi.
- GENÇTAN, E. (1984). Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar. Ankara: Maya Yayınları.
- GENÇTAN, E. (1993). İnsan olmak. Ankara: Remzi Kitabevi.
- HORNEY, K. (1998). Çağımızın Nevrotik Kişiliği. Ankara: Öteki/Psikoloji.
- KULAKSIZOĞLU, A. (2004). Ergenlik Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- MEALEY, D. L. , HOST, T. R. (1992). Coping with Test Anxiety, Journal article by Donna L. Mealey, Timothy R. Host; College Teaching, Vol. 40, , Journal Article Excerpt.
- ÖNER, N. , LE COMPTE, A. (1998). Süreksiz Durumluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- SPIELBERGER, C. D. , RICKMAN, R. L. Anxiety: Psychobiological and Clinical Perspectives, Assessment of State and Trait Anxiety <http://books.google>.

[com/books?id=g1T2DEyWGLgC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_navlinks_s](http://www.sakarya.edu.tr/kitaplar/com/books?id=g1T2DEyWGLgC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_navlinks_s) (25. 06. 2009).

ŞAHİN, H. , GÜNAY, T. , BATI, H. (2006). “İzmir ili Bornova ilçesi Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Üniversiteye Giriş Sınavı Kaygısı”, *STED*, cilt 15, sayı 6, sayfa 110.

YATAR YILDIZ, H. (2007). Sınav Kaygısı-Ana-Baba Tutumları Ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

YAVUZER, H. (1998). Anne- Baba ve Çocuk. İstanbul: Remzi Kitapevi.

YAVUZER, H. (1997). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.

**GENERAL HIGH SCHOOL FINAL YEAR STUDENTS' TEST ANXIETY LEVEL
AND PARENT ATTITUDE**

Tuğba Seda ÇOLAK

SUMMARY

The aim of this study is to investigate if there is a correlation between test anxiety level of final year students at general high school and their parent attitude. The other aim this study is to investigate whether test anxiety level of final year students at general high school change or not according to students' various demographic characteristics.

The idea of to be having high or low text anxiety level can be depended on which attitude is parent depended on when child grown up is the main factor to research of this subject. This research had aimed to identify if there is a correlation between test anxiety of general high school's final year students and parent's attitude. In this sense, answer had been searched for following questions.

1. How is test anxiety of final year students at general high school?
2. Is there a correlation between test anxiety of general high school's final year student and parent's attitude?
3. Is there a correlation between test anxiety of general high school's final year student and gender?
4. Is there a correlation between test anxiety of general high school's final year student and social- economic status?

METHOD

Relational scanning method had been used in the investigation. Research Group is formed be 58 female, 45 male, totally 103 final year students who received training in a general high school in 2008-2009 academic years. In this group, 6 student's social- economic status is low, 94 student's social- economic status is average, 3 student's social- economic status is high. According to distribution of students' parent attitude, 38 students' parents attitude are authoritarian, 14 students' parents attitude are lax, 7 students' parents attitude are careless, 44 students' parents attitude are democratic.

Data were collected via 2 scales:

1. Personal Information Form
2. Test Anxiety Scale in the investigation.

Data had been analysed by SPSS Statistical Packet Program.

FINDINGS

1. It had been observed that students' who have authoritarian parents' attitude have higher physical reaction scores than students who have lax parent attitude.
2. Male students' test anxiety level is higher than female students' test anxiety level.

3. It had found that students who have high social-economic status have higher physical reaction scores than students who have low social-economic status.

CONCLUSION AND DISCUSSION

1. In accordance with the findings, result of more public's pressure on male students in comparison with female students about having a good job, it can be said that text anxiety level found high.

2. According to some researches, test anxiety total score of final year students of high school does not make significant difference depend on social-economic status. But this result is not supported by our research. Reasons of Difference between these researches should be revealed by new researches.

3. It can be said that students' who have authoritarian parents' attitude have higher physical reaction scores than students who have lax parent attitude. This finding is supported by literature.

SUGGESTIONS

1. Educations should be organized to make parents from every status conscious.

2. Psychological counselling should be given to final year students at least a month ago of examination date.

3. Existing system of OSS should be translated to less anxious form.

4. School's Psychological counsellors should attach necessary importance to consulting services.

5. Differences between researches can be reached by new researches which will be made about this subject.